EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2023.3.27.
COM(2023) 182 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

a gáztárolással kapcsolatos, az (EU) 2017/1938 európai parlamenti és tanácsi rendeleten alapuló egyes szempontokról

{SWD(2023) 73 final}

1. Bevezetés

A gázpiacokon már 2021-ben komoly feszültség jelentkezett, a gázárak jelentősen megemelkedtek. Oroszország 2022 februárjában Ukrajna ellen indított katonai agressziója sorozatos gázellátási zavarokat idézett elő, és a globális piacokon sokkal ingadozóbbá tette a gázárakat. Az orosz gázellátástól függő EU és közvetlen szomszédai részéről ezek a fejlemények határozott válaszlépéseket és intézkedéseket tettek szükségessé a kereslet és kínálat kezelésére.

A gázpiacon fellépő egyensúlyhiány mértéke és a súlyos ellátási zavaroktól való félelem, majd az ipart és a háztartásokat érintő potenciálisan komoly ellátási korlátok példátlan szabályozási válaszreakcióhoz vezettek. Utóbbi hozzájárult a földgázellátás biztonságához, és lehetővé tette a gázárak mérséklődését 2022/2023 telén.

A földgáztárolás már eddig is fontos részét képezte a Bizottság 2022/2023 telére és a következő évekre vonatkozó gázfelkészültségi terveinek, amint azt a REPowerEU terv[1] és a Bizottság *Gázmegtakarítás a téli ellátásbiztonságért* című közleménye[2] is kiemelte. A jól feltöltött gáztárolók biztosítják, hogy a téli fűtési időszakban mind a magánháztartások, mind a vállalkozások számára rendelkezésre álljon gáz.

További intézkedésként a földgáztárolásról szóló, a társjogalkotók által 2022. június 27-én elfogadott rendelet[3] előírja, hogy minden gáztároló-kapacitással rendelkező tagállamnak 2022. november 1-jéig biztosítania kell, hogy föld alatti gáztárolóik kapacitásuk legalább 80 %-áig fel legyenek töltve. 2023-tól kezdve a gáztárolókat minden év november 1-jéig 90 %-ig fel kell tölteni.

Az elkövetkező években a földgáztárolók megfelelő feltöltési szintjének további biztosítékaként a földgáztárolási rendelet előírja, hogy az EU-ban minden tárolásirendszer-üzemeltetőnek tanúsítottnak kell lennie. A tanúsítást meg kell tagadni vagy jogorvoslathoz kell kötni, ha az illetékes hatóságok megállapítják, hogy a tárolási rendszer felett közvetlen vagy közvetett irányítást vagy bármilyen jogot gyakorló személy vagy szervezet veszélyeztetheti az uniós energiaellátás biztonságát.

Ez a jelentés az (EU) 2017/1938 rendelet 17a. cikkének megfelelően a tagállamok által a gáztárolási intézkedéseikkel és tanúsítási eljárásaikkal kapcsolatosan megadott információk alapján – az Eurostat adataival kiegészítve – áttekinti a földgáztárolási rendelet végrehajtását. A jelentést egy szolgálati munkadokumentum kíséri, amely részletes tájékoztatást nyújt a tagállamok által a földgáztárolók feltöltöttségének biztosítása érdekében hozott intézkedésekről, valamint a gázárak elemzéséről a tárolási rendelet végrehajtásával összefüggésben.

[1] COM(2022) 639 final.
[2] COM(2022) 360 final.
[3] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/1032 rendelete (2022. június 29.) az (EU) 2017/1938 és a 715/2009/EK rendeletnek a földgáztárolás tekintetében történő módosításáról (HL L 173., 2022.6.30., 22. o.).

2. Az éves jelentés jogalapja és kontextusa

2022. november 1-jén az EU gáztárolói 94,9 %-ig voltak feltöltve. Ez jóval meghaladta a 80 %-os célértéket, és minden tagállam elérte a rendeletben[4] meghatározott célkitűzést. 2022. december 31-én a feltöltési szint még mindig 83,4 % volt az EU-ban. A tárolás tekintetében az EU jól felkészültnek tűnt a 2022/2023-as télre.

A tárolási rendelet 6d. cikkének (5) bekezdése rögzíti, hogy a Bizottságnak évente jelentést kell tennie az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak. A jelentésnek a következőket kell tartalmaznia:

- a tagállamok által a tárolási kötelezettségek teljesítése érdekében hozott intézkedések áttekintése;
- a 715/2009/EK rendelet 3a. cikkében meghatározott tanúsítási eljáráshoz szükséges idő áttekintése;
- a feltöltési ütemterveknek és a feltöltési célértékeknek való megfelelés biztosítása érdekében a Bizottság által kért intézkedéseknek az áttekintése;
- e rendelet gázárakra gyakorolt lehetséges hatásainak, valamint a 6b. cikk (4) bekezdésével összefüggésben a potenciális gázmegtakarításoknak az elemzése.

A jelentés hozzájárul a tárolók feltöltésére vonatkozó legjobb gyakorlatokkal kapcsolatos tudásbázis bővítéséhez.

3. A tagállamok által a tárolási kötelezettségek teljesítése érdekében hozott intézkedések áttekintése

A földgáztárolási rendelet előírja, hogy a tagállamoknak minden szükséges intézkedést meg kell tenniük a feltöltési célértékek elérése érdekében. A szükségtelen piaci zavarok elkerüléséhez lehetőség szerint piaci alapú intézkedések alkalmazására kell törekedniük. Az intézkedések közé tartozhatnak azonban szabályozási intézkedések, a piaci szereplőknek nyújtott pénzügyi ösztönzők vagy ellentételezések is.

A tárolásról szóló rendelet szemléltető felsorolást nyújt azokról a lehetséges intézkedésekről és eszközökről, amelyeket a tagállamok e célból meghozhatnak, illetve alkalmazhatnak. Annak érdekében, hogy visszajelzést kapjon ezen javaslatokról, a Bizottság 2022 őszén kérdőívet küldött az érintett tagállami hatóságoknak, amelyben arról kérdezte őket, hogy milyen intézkedéseket és eszközöket alkalmaztak a tárolóik feltöltésének biztosítására. A kérdőív a tagállamok véleményét és értékelését is kikérte az intézkedéseik hatékonyságáról, erősségeiről és gyengeségeiről.

A tagállamok szerint a következő intézkedések hatékonyan hozzájárultak ahhoz, hogy tárolóikat időben feltöltsék:

1. a tárolólétesítmény-üzemeltetők kötelezése a minimális feltöltési szint elérésére a nemzeti célkitűzéssel összhangban;
2. kapacitásaik megpályáztatása a piaci szereplők között;

[4] Gas infrastructure in Europe – Aggregated Gas Storage Inventory (agsi.gie.eu)

3. mechanizmus bevezetése arra az esetre, ha a teljes jegyzett kapacitás a minimális feltöltési szint alatt van, például előre megállapított feltételek a piaci szereplőkkel a kiegészítő mennyiségre vonatkozóan;
4. a lekötött kapacitások hatékony felhasználásának biztosítása a „használd vagy elveszíted” mechanizmus alkalmazásával, illetve szankciók kiszabása meg nem felelés esetén;
5. végül, ha a fent említett intézkedések vélhetően nem hozzák meg a kívánt eredményt, egy szervezet kijelölése a hiányzó kapacitás nagykereskedelmi piacról történő megvásárlására.

Továbbá, az (EU) 2022/1032 rendelet Ib. melléklete szerint Ausztria és Németország a 6a. cikk értelmében megállapodást kötött a feltöltési célértékeket és a feltöltési ütemtervet illetően, mivel ezen tagállamok közösen vállalnak felelősséget a Haidach és a 7Fields földgáztárolókért[5].

A rendelet tehermegosztási mechanizmusa előírja, hogy a területükön földgáztárolókkal nem rendelkező tagállamok az éves fogyasztásuk legalább 15 %-ának megfelelő gázmennyiséget tárolhatnak szomszédos országokban. A tagállamok azonban csak korlátozottan használták a más tagállamokkal összehangolt eszközöket a gáztárolók feltöltésére.

2022 szeptemberében Olaszország és Görögország egyetértési megállapodást írt alá a gáztárolásról. Ez lehetővé teszi a görög nemzeti földgázszállító rendszer szállítói számára, hogy 1,14 TWh gázmennyiséget tároljanak Olaszországban. Az ilyen megállapodások kulcsfontosságúak azon tagállamok számára, amelyek saját területükön nem rendelkeznek gáztárolási kapacitással. Az észt kormány 1 TWh gázt vásárolt nemzeti stratégiai tartalékként, amelyet egy lettországi tárolóhelyen tárolnak.

A földgáztárolási rendelet végrehajtásáról szóló szemináriumon[6] számos európai szövetség, amely tagja a gázkoordinációs csoportnak, elismerte a rendelet hatékonyságát, ugyanakkor a piaci alapú eszközök nagyobb mértékű alkalmazását javasolta a rendelet hatékony végrehajtása, különösen a tárolási költségek csökkentése érdekében.

A tagállamok 2022-ben soha nem látott mértékű beruházásokat hajtottak végre az európai gázinfrastruktúra ellenállóbbá tétele és a cseppfolyósított földgázhoz (LNG) való hozzáférés javítása érdekében az orosz gáztól nagymértékben függő régiókban. A 2023-as helyzet tehát jelentősen megváltozott, és a tagállamok ma már jobban kihasználhatják a piaci alapú eszközöket, és kevésbé támaszkodnak az „intervenciós” eszközökre, amelyekre az infrastruktúra hiánya miatt vagy a nem uniós tárolásirendszer-üzemeltetők piaci manipulációjának megakadályozása érdekében volt szükség.

Az intézkedések eredményeként a 2022-re kitűzött 80 %-os feltöltési célértéket sikerült túllépni. 2022. november 1-jére az EU gáztárolói 94,9 %-ig fel voltak töltve, és minden tagállam elérte a 80 % feletti szintet (lásd a lenti táblázatot és ábrát). Lettország – az egyetlen olyan tagállam, amely nem érte el a 80 %-os szintet – a nemzeti fogyasztáshoz képest igen nagy tárolókapacitásának

[5] Ausztria hivatalos nyilvántartásában közzétett megállapodás: https://www.ris.bka.gv.at/eli/bgbl/III/2023/16.
[6] Register of Commission expert groups and other similar entities (europa.eu)

köszönhetően csökkentett mértékű tárolási kötelezettségre jogosult. A Lettország által elért feltöltési szint nagymértékben meghaladta a saját fogyasztásához viszonyított, csökkentett novemberi célértékét.

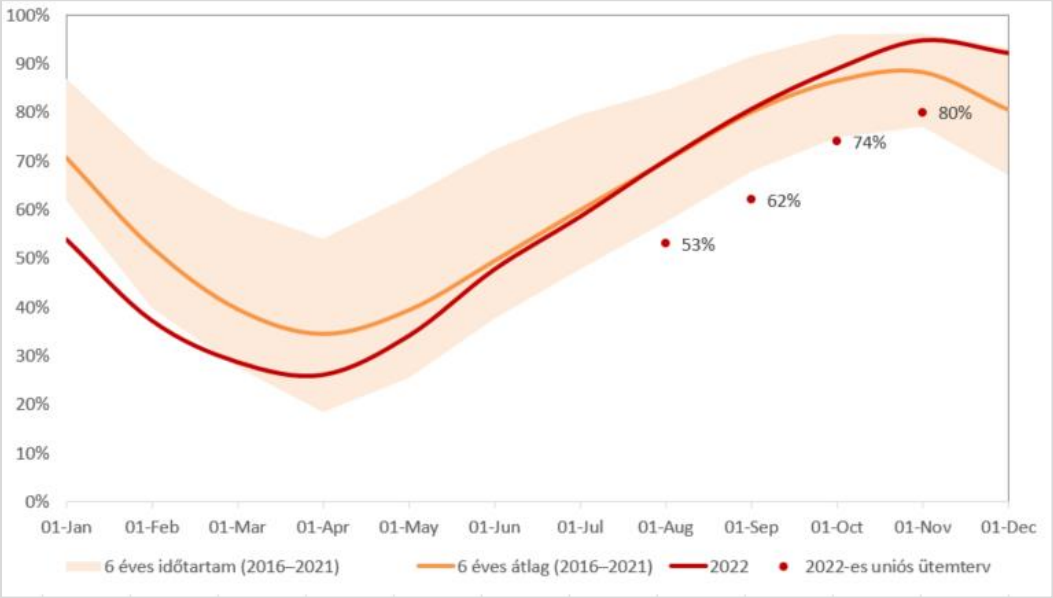
Táblázat: Feltöltési szint 2022. november 1-jén

	Feltöltési szint (%)	Üzemi (gáz)mennyiség (TWh)
AT	93,1	95,5
BE	100	7,6
BG	90,4	5,8
CZ	94,9	43,8
DE	99,2	245,2
DK	99,3	9,9
ES	94,8	35,3
FR	100	132,6
HR	97,0	4,8
HU	86,0	67,7
IT	95,5	193,4
LV	57,7	24,1
NL	91,8	138,9
PL	98,9	36,4
PT	98,3	4,0
RO	96,8	32,8
SE	92,9	0,1
SK	91,3	38,8

EU	**94,9**	**1116,21**

Forrás: AGSI adatbázis, 2022. november 1.

Ábra: Az uniós gáztárolók feltöltési szintje és a 2022-es uniós ütemterv

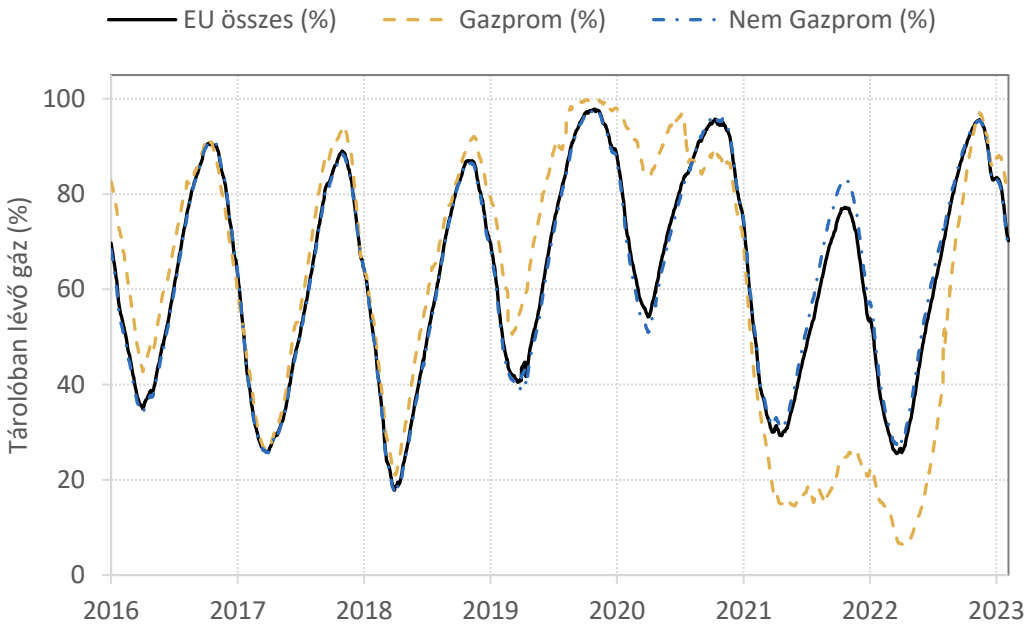

4. Korábban a Gazprom tulajdonában lévő vagy általa üzemeltetett tárolók az EU-ban

2021-ben a Gazprom az uniós tárolókapacitás mintegy 10 %-át birtokolta vagy üzemeltette. A Gazprom tárolói a 2021/2022-es tél beköszönte előtt nem voltak feltöltve, és a szezon végére – amely egyet jelentetett a tárolókból való földgázkivétellel – majdnem kimerültek. Ezek a Gazprom-tárolók voltak felelősek azért, hogy 2021 végére az uniós tárolók átlagos feltöltési szintje 6–8 százalékponttal csökkent a korábbi évekhez képest.

Az alábbi grafikon a Gazprom tulajdonában lévő vagy általa üzemeltetett tárolókban lévő gázmennyiségek (narancssárga szaggatott vonal) és a többi uniós tárolóban lévő gázmennyiségek (kék szaggatott vonal) alakulását mutatja. A fekete vonal az összes uniós tárolóban tárolt gázmennyiséget jelöli.

Ábra: A Gazprom tulajdonában lévő vagy általa üzemeltetett tárolókban lévő gázmennyiségek alakulása

2022 nyarán a Gazprom tulajdonában lévő vagy általa üzemeltetett tárolóhelyekkel rendelkező tagállamok intézkedéseket hoztak energiabiztonságuk védelme érdekében:

- Németország államosította a korábban a Gazprom Germania tulajdonában lévő Gazprom telephelyeit. Az új szervezet neve SEFE Securing Energy for Europe GmbH.
- Ausztria telephelyét az újonnan bevezetett „használd vagy elveszíted” szabály értelmében átadták egy másik üzemeltetőnek. Németország és Ausztria 2023. február 17-én megállapodást írt alá, miszerint közös felelősséget vállalnak a Haidach és a 7Fields földgáztárolók használatáért és feltöltéséért, valamint a tárolt gázmennyiségek hiány esetén történő szállításáért. A megállapodás a Berlin és Bécs között 2022 júliusában létrejött egyetértési megállapodást követi. Az Ausztriában található két tárolót már korábban is használták német és osztrák vállalatok.
- Hollandiában a kormány az Energiebeheer Nederland nevű állami szervezetet bízta meg a gáz Bergermeer-tárolóba történő szállításával, a kihasználatlan tárolókapacitás – köztük a Gazprom tulajdonában lévő kapacitás – felhasználásával.
- Csehország a „használd vagy elveszíted” elvet alkalmazta, hogy az egy bizonyos küszöbérték felett szabad tárolókapacitással rendelkező piaci szereplőket arra kényszerítse, hogy visszaadják a besajtolási kapacitást a kormánynak. Ezen elv alapján a dambořicei telephelyről a Gazprom tárolókapacitását kivonták, és a kormány különleges aukciós intézkedései alá vonták. Ezen intézkedések közé tartozik az ingyenes árverések és a kereskedőknek a gáz tárolásáért cserébe történő kifizetések lehetősége.

Az intézkedések eredményeként a korábban a Gazprom tulajdonában lévő vagy általa üzemeltetett tárolók 2022. november 1-jére átlagosan 94 %-os szintig voltak feltöltve, szemben a 2021. november 1-jei 26 %-os feltöltési szinttel.

Az alábbi táblázat a tagállamok intézkedéseinek hatékonyságát mutatja be, amelyek megszüntették vagy csökkentették a Gazprom gáztárolásra gyakorolt befolyását. Országonként hasonlítja össze a Gazprom tulajdonában lévő vagy általa üzemeltetett összesített tárolókapacitást 2021 novemberében és 2022 novemberében.

Táblázat: A Gazprom tulajdonában lévő vagy általa üzemeltetett tárolók kapacitása országonként 2021-ben és a megfelelő feltöltési szintek 2021 novemberében és 2022 novemberében

Ország	**A Gazprom tulajdonában lévő/működési kapacitás 2021-ben (TWh)**	**Feltöltési szint 2021. november 1-jén**	**Feltöltési szint 2022. november 1-jén**
AT	32,3	20 %	91 %
CZ	2,2	45 %	85 %
DE	58,2	27 %	94 %
NL	19,3	30 %	99 %
ÖSSZESEN	112,0	26 %	94 %

5. Az (EU) 2022/2576 tanácsi rendelet szerinti keresletösszesítési eszköz

A Bizottság javaslatát követően a Tanács által 2022. december 19-én elfogadott (EU) 2022/2576 rendelet[7] egy olyan keresletösszesítési eszközt ír elő, amely az uniós országokat abban segíti majd, hogy 2023–2024 telére az elegendő földgázellátás időben biztosított legyen. A rendelet által bevezetett közös beszerzési mechanizmus továbbá kulcsfontosságú lesz annak elkerüléséhez, hogy az európai vállalatok ugyanarra a földgázra pályázzanak, és ennek következtében az árak emelkedjenek.

Az uniós országoknak a tárolófeltöltési kötelezettségük 15 %-ának megfelelő gázmennyiség iránti keresletet össze kell vonniuk. 15 %-on túl az összevonás önkéntes alapú lesz, de ugyanazon a mechanizmuson alapul.

E célból a Bizottság szerződést kötött egy szolgáltatóval a szükséges szolgáltatások bevezetésére azzal a céllal, hogy összesítse az európai vállalatok gázkeresletét, és azt a következő feltöltési

[7] A Tanács (EU) 2022/2576 rendelete a szolidaritásnak a gázbeszerzések jobb koordinálása, megbízható ár-referenciaértékek és a határokon átnyúló gázkereskedelem révén történő fokozásáról (HL L 335., 2022.12.29., 1.o.).

időszakra vonatkozóan megfeleltesse a legversenyképesebb kínálati ajánlatokkal. A kereslet kínálattal való egyeztetése után a vállalatok önkéntes alapon, egyénileg vagy közösen beszerzési szerződéseket köthetnek a gázszállítókkal. Ez különösen előnyös a kisebb vállalatok és a tenger nélküli országok vállalatai számára, amelyeknek kisebb a globális jelenléte, illetve a tárgyalási ereje. A közös beszerzés a gázt használó iparágak – mint a műtrágya- vagy kerámiaipar – számára is előnyös lehet.

A közös beszerzési mechanizmus létrehozásához az EU tagállamai, az Energiaközösség szerződő felei és az EU ipari szereplői különböző fórumokon egyesítik erőiket, hogy szaktudásukkal és tanácsukkal lássák el a Bizottságot. Mindezt egy ad hoc irányítóbizottságon, regionális csoportokon és egy ipari tanácsadó csoporton keresztül teszik.

6. A tanúsítási eljáráshoz szükséges idő áttekintése

A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a nemzeti szabályozó hatóság vagy a tagállam által kijelölt más illetékes hatóság elvégezze minden – akár szállításirendszer-üzemeltetők irányítása alatt álló – tárolásirendszer-üzemeltető tanúsítását. Ennek célja annak biztosítása, hogy a tárolásirendszer-üzemeltetők felett gyakorolt befolyás ne veszélyeztesse az energiaellátás biztonságát vagy bármely más alapvető biztonsági érdeket az Unióban vagy bármely tagállamban.

A földgáztárolási rendelet előírja, hogy a tanúsító hatóság az értesítés kézhezvételételének napjától számított 150 munkanapon belül tanúsítási határozattervezetet tesz közzé a 3,5 TWh-nál nagyobb kapacitású föld alatti gáztárolókat működtető tárolásirendszer-üzemeltetők tekintetében, amennyiben a tárolók összessége – a tárolásirendszer-üzemeltetők számától függetlenül – 2021. március 31-én és 2022. március 31-én a maximális kapacitásuk átlagosan 30 %-ánál alacsonyabb szintig voltak feltöltve. Az említett tárolók tekintetében a tanúsító hatóságnak már 2022. november 1-jéig meg kellett volna kísérelnie a tanúsítási határozattervezet közzétételét.

Minden egyéb tárolásirendszer-üzemeltető esetében a tanúsító hatóságnak 2024. január 2-ig, illetve az értesítés kézhezvételételének napjától számított 18 hónapon belül kell tanúsítási határozattervezetet közzétennie.

A Bizottság a tanúsítási határozattervezetről az értesítéstől számított 25 munkanapon belül véleményt küld a tanúsító hatóságnak. A tanúsító hatóság teljes mértékben figyelembe veszi a Bizottság véleményét.

A tanúsító hatóság a Bizottság véleményének kézhezvételétől számított 25 munkanapon belül közzéteszi a tanúsítási határozatot.

2022-ben csak egy tanúsítási határozattervezetet nyújtottak be a Bizottsághoz, mely a belga villamosenergia- és gázszabályozó bizottságtól (CREG) érkezett 2022 októberében.

Annak érdekében, hogy a tagállamokat a tanúsítási tervezetek kiadásában segítse a Bizottság a gázkoordinációs csoporttal rendkívüli ülést tartott azzal a céllal, hogy gyakorlati útmutatást nyújtson a tanúsító tárolásirendszer-üzemeltetőknek és -tulajdonosoknak. A Bizottság emlékeztetett arra, hogy a tanúsításnak csökkentenie kell a földgázellátás biztonságát regionális, nemzeti, illetve uniós szinten fenyegető – többek között az alábbiakból eredő – kockázatokat:

a) tulajdonosi helyzet, az ellátás alakulása vagy egyéb olyan üzleti kapcsolatok, amelyek negatívan befolyásolhatják a tárolásirendszer-üzemeltetőnek a föld alatti gáztároló feltöltésére való képességét, illetve az arra irányuló motivációját;

b) az Uniónak a nemzetközi jogból eredő, nem uniós országgal szemben fennálló jogai és kötelezettségei, beleértve azokat az egy vagy több nem uniós országgal kötött megállapodásokat is, amelyeknek az Unió részes fele, és amelyek az energiaellátás biztonságának kérdéseivel foglalkoznak;

c) az érintett tagállamoknak egy nem uniós országgal szemben fennálló, az érintett tagállamnak egy vagy több nem uniós országgal kötött megállapodásokból eredő jogai és kötelezettségei, amennyiben az említett megállapodások megfelelnek az uniós jognak; vagy

d) az ügyben releváns bármely egyéb konkrét tény és körülmény.

A hangsúly a tulajdonosi helyzetből eredő ellátásbiztonsági kockázatra helyeződik, amely negatívan befolyásolhatja a tárolók feltöltésére való képességet. A tanúsítási határozattervezet egyik központi eleme a „meghatározó befolyás” fogalma, amely tulajdonképpen a vállalkozás eszközei egészének vagy részének tulajdonjoga vagy használati joga, illetve olyan jogok vagy szerződések, amelyek meghatározó befolyást biztosítanak egy vállalkozás testületeinek összetétele, szavazása vagy döntései felett.

7. A Bizottság által a feltöltési ütemterveknek és a feltöltési célértékeknek való megfelelés biztosítása érdekében kért intézkedések áttekintése

A földgáztárolási rendelet a tagállamok feltöltési szintjeinek figyelemmel kísérésére nyomonkövetési és végrehajtási mechanizmust ír elő. Ez biztosítja a tárolók feltöltésében a folyamatos előrehaladást, miközben bizonyos fokú rugalmasságot hagy a mindenkori piaci áraktól függően több vagy kevesebb gáz betáplálására. Ez a követelmény köztes kéthavi célértékeket vezet be, de lehetővé tesz egy 5 %-os tűréshatáron belüli eltérést.

Ha egy tagállam jelentősen és tartósan eltér a feltöltési ütemtervtől, és ez veszélyezteti a feltöltési célértéket, a Bizottság a gázkoordinációs csoporttal és az érintett tagállamokkal folytatott konzultációt követően ajánlást ad ki az adott tagállam vagy a többi érintett tagállam számára a haladéktalanul meghozandó intézkedésekről. Ha az ajánlást követően továbbra sem sikerül betartani a minimális feltöltési célértékeket, a Bizottság határozatot hozhat az utókövetésről.

Valamennyi tagállam teljesítette a 2022-re kitűzött köztes célértékeket, és a minimális feltöltési szintjük nem tért el jelentősen és tartósan a célértéktől. A Bizottságnak ezért 2022-ben nem kellett intézkedéseket hoznia a feltöltési ütemterveknek és célértékeknek való megfelelés biztosítására.

A Bizottság 2022. november 25-én végrehajtási rendeletben[8] határozta meg azokat a köztes gáztárolói feltöltési célértékeket, amelyeket a tagállamoknak 2023-ban el kell érniük ahhoz, hogy

[8] A Bizottság (EU) 2022/2301 végrehajtási rendelete (2022. november 23.) a területükön található és a piaci területükkel közvetlenül összekapcsolt föld alatti gáztárolóval rendelkező tagállamokra 2023-ban vonatkozó köztes célértékeket tartalmazó feltöltési ütemterv meghatározásáról (C/2022/8593) (HL L 305., 2022.11.25., 5–8. o.).

2023. november 1-jéig teljesítsék a 90 %-os gáztárolási célértéket. A földgáztárolási rendeletben foglaltaknak megfelelően a végrehajtási rendelet 2023. február 1-jére, május 1-jére, július 1-jére és szeptember 1-jére határozta meg a területükön található és a piaci területükkel közvetlenül összekapcsolt föld alatti gáztárolóval rendelkező tagállamokra vonatkozó köztes célértékeket. Ezek a célértékek a tagállamok javaslatain, az előző 5 év feltöltési arányain és a Bizottság általános ellátásbiztonsági helyzetértékelésén alapultak.

A Bizottság szintén konzultált a gázkoordinációs csoporttal és a nemrégiben létrehozott gáztárolási bizottsággal. A 2023-as évre vonatkozóan is – öt százalékpontos lehetséges mozgástérrel – ezek a kötelező célértékek jelentik azokat a minimális küszöbértékeket, amelyeket a tagállamoknak be kell tartaniuk ahhoz, hogy 2023–2024 telére biztosítsák az ellátásbiztonság meghatározott szintjét és a tárolók újratöltését.

Táblázat: Az (EU) 2022/2301 bizottsági végrehajtási rendelettel elfogadott, a föld alatti gáztárolókkal rendelkező tagállamokra 2023-ban vonatkozó köztes célértékek

Tagállam	**Február 1. – köztes célérték**	**Május 1. – köztes célérték**	**Július 1. – köztes célérték**	**Szeptember 1. – köztes célérték**
AT	49 %	37 %	52 %	67 %
BE	30 %	5 %	40 %	78 %
BG	45 %	29 %	49 %	71 %
CZ	45 %	25 %	30 %	60 %
DE	45 %	10 %	30 %	65 %
DK	45 %	40 %	60 %	80 %
ES	59 %	62 %	68 %	76 %
FR	41 %	7 %	35 %	81 %
HR	46 %	29 %	51 %	83 %
HU	51 %	37 %	65 %	86 %
IT	45 %	36 %	54 %	72 %
LV	45 %	41 %	63 %	90 %
NL	49 %	34 %	56 %	78 %
PL	45 %	30 %	50 %	70 %
PT	70 %	70 %	80 %	80 %
RO	40 %	41 %	67 %	88 %
SE	45 %	5 %	5 %	5 %
SK	45 %	25 %	27 %	67 %

A feltöltési szintek meghatározásához a Bizottság figyelembe vette a tagállamok becsléseit és a minimális szükséges műszaki szinttel kapcsolatos értékelést, és számításba vette – a 2023. november 1-jéig előírt legalább 90 %-os feltöltési szint eléréséhez – az egyes gáztárolók feltöltési és kivételi kapacitását..

8. A gázárakra és a gázmegtakarításokra gyakorolt lehetséges hatások elemzése

A szigorú ok-okozati elemzéshez egy olyan kontrafaktuális forgatókönyv adataira lenne szükség, amely szerint a földgáztárolási rendelet nem létezik, de az európai gázkínálatot és -keresletet abban az időszakban befolyásoló tényezők, amikor a földgáztárolási rendelet hatályban van (pl. globális fejlemények), változatlanok. Azonban nem állt rendelkezésre kellően részletes mértékben információ egy ilyen forgatókönyvhöz. Ennek megfelelően a Bizottság előíró és kevésbé ok-okozati elemzést végzett.

Bár a legmagasabb árcsúcs augusztus közepén/végén következett be, közvetlen kapcsolat nem volt megállapítható a gáztárolók feltöltése és az áremelkedés között. Az árkiugrások például szokásos és egyenletes tárolási betáplási ráták mellett következtek be. Ezzel szemben a feltöltési célérték november 1-jei teljesítésének végső határidejéhez közeledve, ami a fűtési szezon kezdete miatt a gáztárolással kapcsolatban további erőfeszítéseket tett szükségessé, az árak októberben és novemberben már jelentősen alacsonyabbak voltak, mint az azt megelőző hónapokban.

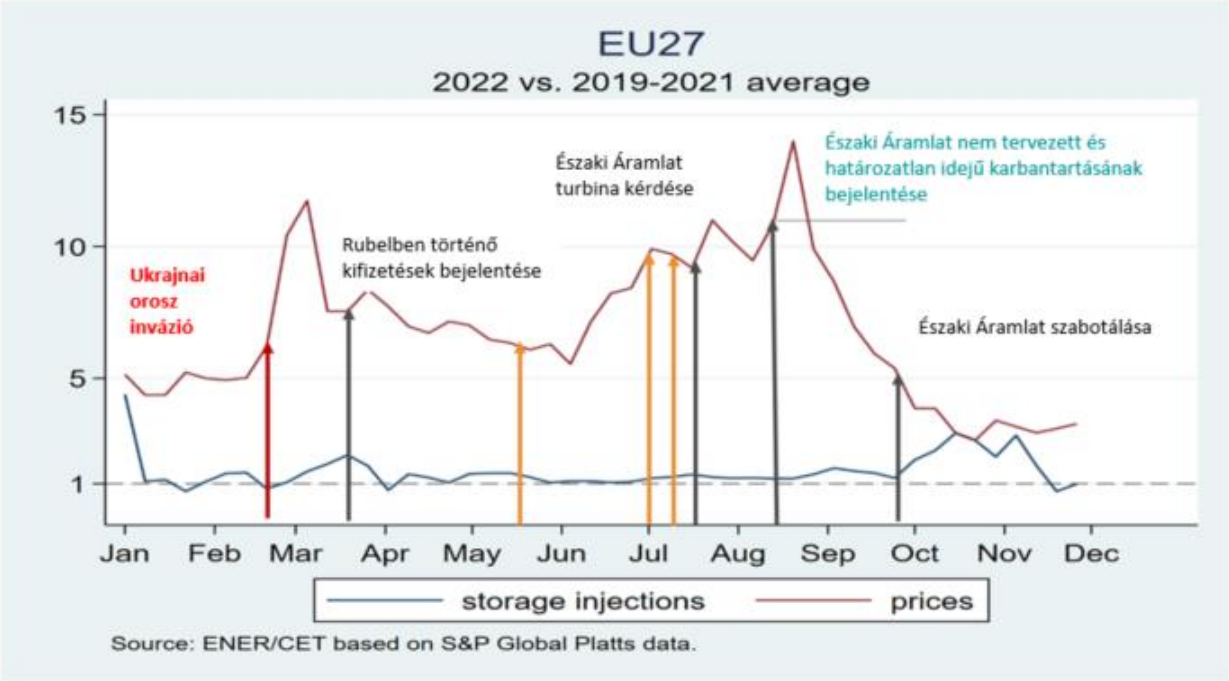
A lenti ábra a 2022-es értékek arányát mutatja a 2019–2021-es átlaghoz képest mind a betárolás, mind az árak tekintetében. Az 1-es árarány azt jelenti, hogy a 2022-es árak megegyeznek a 2019–2021-es átlaggal. Az 1-nél nagyobb mutató azt jelenti, hogy az árak 2022-ben magasabbak voltak; az 5-ös pedig azt, hogy az árak 2022-ben ötször magasabbak voltak, mint a 2019–2021-es átlag. Ugyanez a számítás vonatkozik a betárolás vonalára is.

Az ábra szerint a relatív árcsúcsok nem estek egybe a relatív betárolási csúcsokkal. Ezzel szemben a rendelkezésre álló adatok arra utalnak, hogy a kínálat ingadozása jelentősebb szerepet játszhatott a gázárkiugrásokban.

Mindazonáltal nem zárható ki, hogy a tárolók üzemeltetők általi eltökélt feltöltése – a földgáztárolásról szóló rendelet részeként a tagállamok szabályozási beavatkozásával vagy anélkül – elősegítette az árak átmeneti növekedését. A Bizottság tisztában van azokkal az állításokkal, amelyek szerint a tárolók fokozatosabb feltöltése – többek között az uniós szinten meghatározott 2022-es köztes célértékek által megengedett rugalmasság kihasználásával – segíthetett volna az árak alakulásának mérséklésében.

A rendelkezésre álló adatok alapján nem lehet egyértelmű következtetéseket levonni azzal kapcsolatban, hogy összefüggés van-e a tárolási célértékek és az árak alakulása között. A folyamatos betárolás csökkentette a tárolási szintek potenciálisan veszélyes szintre való csökkenésének kockázatát.

A jelentést kísérő szolgálati munkadokumentum további részleteket tartalmaz az elemzés módszertanáról és mennyiségi eredményeiről.

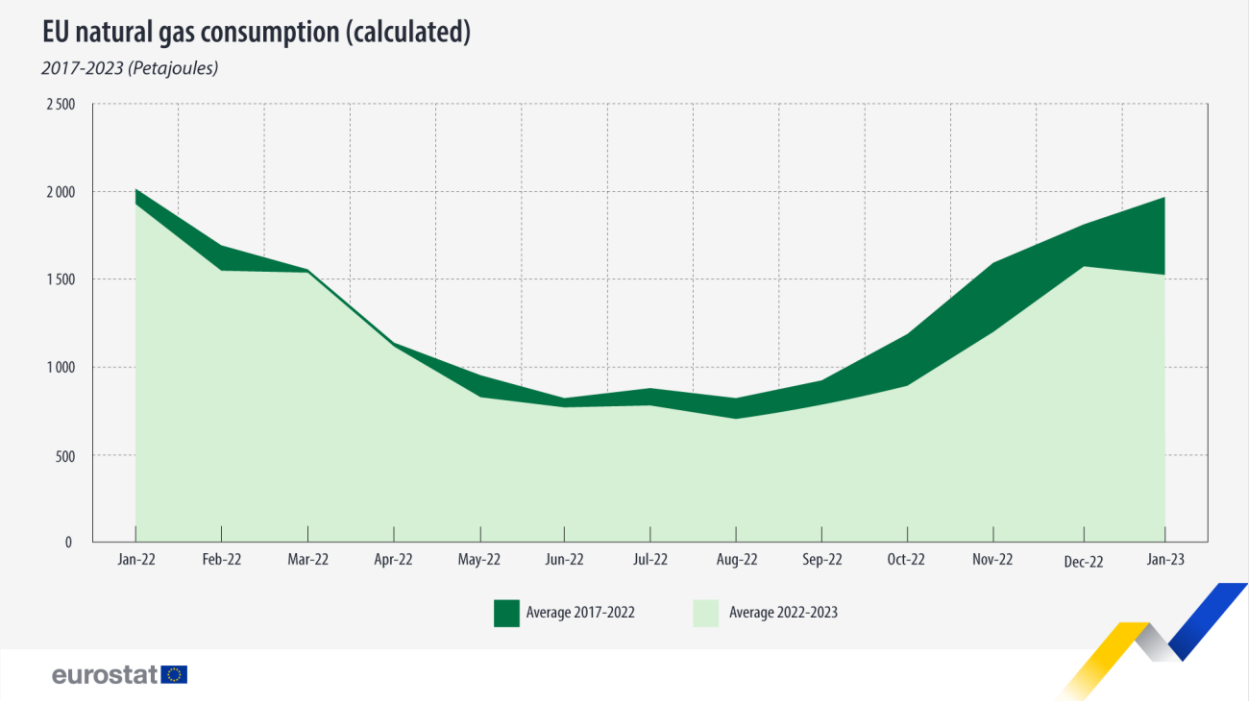

Továbbá a gázkereslet-csökkentésről szóló rendelet[9] elfogadását követően a tagállamok 2022 augusztusa és 2023 januárja között az elmúlt 5 év átlagához képest 19 %-kal csökkentették a gáz iránti igényüket (lásd a lenti ábrát). Ez jelentősen hozzájárult az orosz gáz hiányának pótlásához, 2022 augusztusa és 2023 januárja között 42 milliárd köbméter gázt megtakarítva, és kellő rugalmasságot biztosítva a gázpiac számára. A gázpiacon tapasztalható feszültségek fényében a gázkoordinációs csoport 2023. februári ülésén elismerték, hogy a keresletcsökkentés a leghatékonyabb intézkedés, mivel a kínálat növelését a globális termelési kapacitások korlátozzák, és a globális verseny is befolyásolja.

2022 nyarán a keresletcsökkentés megkönnyítette a tárolókba történő betárolást, míg a keresletcsökkentő intézkedések korlátozták a tárolókból való kivételt 2022/2023 telén. Ez tehát biztosította, hogy a tárolási szint megfelelő mértékű legyen a téli hideg időszakokra.

A 2022/2023-as tél kezdetétől a keresletcsökkentés teremtette mozgástér ily módon hozzájárult ahhoz, hogy a gázárak a rekordmagas szintről 2023 februárjára a háború előtti szintre csökkenjenek.

[9] A Tanács (EU) 2022/1369 rendelete (2022. augusztus 5.) a koordinált gázkereslet-csökkentési intézkedésekről (ST/11568/2022/INIT) (HL L 206., 2022.8.8., 1–10. o.).

9. Következtetések

A tagállamok 2022-ben jelentős és példátlan erőfeszítéseket tettek a tárolók feltöltésére. A földgáztárolásról szóló uniós rendeletben 2022-re kitűzött 80 %-os célt sikerült túllépni. 2022. november 1-jére az EU gáztárolói 94,9 %-ig fel voltak töltve. 2022 év végén az átlagos feltöltési szint még mindig magas, 83,4 %-os volt. A magas feltöltési szint nagyban hozzájárult a 2022/23-as téli időszakban a földgázellátás biztonságának megerősítéséhez, ami cserébe az év végén csökkentette a gázpiacon a kockázati prémiumot.

A tagállamok minden szükséges intézkedést megtettek a feltöltési célértékek teljesítése érdekében, beleértve a köztes célkitűzéseket is. Néhány tagállam jóval meghaladta a feltöltési célértéket. Valamennyi tagállam teljesítette a 2022-re kitűzött minimális uniós feltöltési ütemtervet és feltöltési célértékeket. A minimális köztes célértékek mechanizmusa hozzájárult ahhoz, hogy a tagállamok számára elegendő mozgástér álljon rendelkezésre saját intézkedéseik meghozatalára.

Valamennyi tárolóval rendelkező tagállam konkrét intézkedéscsomagot alkalmazott, a földgáztárolási rendeletben előírtaknak megfelelően. A különböző intézkedések tagállamonként eltérő súllyal jelentkeztek. Elsősorban piaci alapú intézkedéseket alkalmaztak. A további előnyben részesített intézkedések közé tartozott a minimális gázmennyiségek tárolására vonatkozó kötelezettség, a kapacitások pályáztatása a piaci szereplők között, valamint a tárolók feltöltésére és a lekötött kapacitások hatékony kihasználásának biztosítására irányuló ösztönzők.

A földgáztárolási rendelet azzal, hogy előírta a tárolásirendszer-üzemeltetők és -tulajdonosok tanúsításának kötelezettségét, a nem uniós országok tárolóhelyek feltöltésére gyakorolt káros

befolyásának elkerülését kívánta elősegíteni. 2022-ben egy tanúsítási tervezetet nyújtottak be a Bizottsághoz, amely pozitív elbírálást kapott.

Bár semmilyen más tárolót nem tanúsítottak, a tagállamok már a kezdeti szakaszban intézkedéseket hoztak annak megakadályozására, hogy a nem uniós országok negatívan befolyásolják a tárolók feltöltését. Beszámoltak a tárolótulajdonosok államosításáról és a feltöltésért felelős állami szervek kinevezéséről. Bár a tagállamoknak továbbra is be kell nyújtaniuk a Bizottságnak a tanúsítási határozattervezetüket, jelenleg nincs bizonyíték arra, hogy a tárolók ellátásbiztonsági célból történő feltöltése továbbra is veszélyben lenne. A legtöbb tanúsítványt 2023-ban kell majd kiállítani, hogy a tárolótulajdonosokat és -üzemeltetőket ne érhesse káros hatás.

A rendelkezésre álló adatok alapján nem lehet megállapítani, hogy a gáztárolási rendeletben meghatározott feltöltési célértékek hatással voltak-e a gázárakra, és ha igen, milyen mértékben. Ezek számos, a tárolással nem összefüggő tényezőtől függnek, mint például a csővezetékes ellátás, az LNG rendelkezésre állása, a gázmegtakarítások, az időjárás és a piac által érzékelt ellátásbiztonsági kockázatokhoz kapcsolódó prémium. A beérkezett hozzászólások alapján úgy tűnik, tere van az olyan nemzeti intézkedéseknek, amelyek hatékonyabban hajtják végre az uniós célkitűzéseket, hogy elkerüljék az árak alakulását negatívan befolyásoló feltöltési ütemtervek kialakulását.

A tárolásról szóló rendelettel a tagállamok most először vállalnak és hajtanak végre tárolási intézkedéseket egy olyan közös keretrendszeren belül, amely a minimális feltöltési szint biztosítása érdekében lehetővé teszi és ösztönzi a piaci alapú és szabályozási intézkedések kombinációját. Bár egyelőre korlátozottan, de ez az első alkalom, hogy a tagállamok különleges intézkedéseket dolgoznak ki a tárolási erőforrások és a kapcsolódó költségek határokon átnyúló megosztására. A Bizottság a 2022/2023-as tél végén fel kívánja kérni a tagállamokat, hogy számoljanak be az ezen intézkedésekkel kapcsolatos tapasztalataikról.